

Wyrok z dnia 17 września 2001 r.

III RN 113/00

Uprzedzenie żołnierza zawodowego przez właściwy organ wojskowy o zamiarze zwolnienia z zawodowej służby wojskowej (art. 77 ust. 3 ustawy z dnia 30 czerwca 1970 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, jednolity tekst: Dz.U. z 1997 r. Nr 10, poz. 55 ze zm.) może nastąpić w czasie niezdolności do służby z powodu choroby.

Przewodniczący SSN Andrzej Wróbel, Sędziowie SN: Katarzyna Gonera, Jerzy Kwaśniewski (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 17 września 2001 r. sprawy ze skargi Mirosława H. na decyzję Ministra Obrony Narodowej z dnia 24 czerwca 1999 r. [...] w przedmiocie zwolnienia z zawodowej służby wojskowej, na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 19 listopada 1999 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i oddalił skargę.

U z a s a d n i e n i e

W zaskarżonym rewizją nadzwyczajną wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 19 listopada 1999 r. - stosownie do jego uzasadnienia - przyjęto co następuje:

Naczelny Sąd Administracyjny rozpatrzył skargę Mirosława H. na decyzję Ministra Obrony Narodowej z dnia 24 czerwca 1999 r., którą Minister ten utrzymał w mocy swą decyzję z dnia 17 maja 1999 r. o zwolnieniu [...] Mirosława H. z dniem 29 października 1999 r. z zawodowej służby wojskowej i przeniesieniu go do rezerwy na podstawie art. 76 ust. 1 pkt 1 lit. d w związku z art. 77 ust. 3 ustawy z dnia 30 czerwca 1970 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 1997 r. Nr 10, poz. 55 ze zm.). W uzasadnieniu tej decyzji powołane zostały w pierwszym rzędzie przesłanki zastosowania powołanych przepisów ustawy o służbie wojs-

kowej żołnierzy zawodowych to jest, że Mirosław H. nabył prawo do zaopatrzenia emerytalnego z tytułu wysługi lat i osiągnięcia wieku 57 lat. Ponadto Minister Obrony Narodowej powołał się na określone okoliczności, które uwzględniał przy podejmowaniu decyzji. [...] Mirosław H. pozostawał od 29 marca 1999 r. do dyspozycji Ministra Obrony Narodowej w związku z rozformowaniem Zespołu Głównych Inspektorów MON, w którym poprzednio pełnił służbę. Mając zaś pełne uprawnienia emerytalne i odpowiedni wiek umożliwiający zwolnienie ze służby, został objęty programami restrukturyzacji Sił Zbrojnych przewidującymi ograniczenie stanowisk służbowych, zwłaszcza oficerów starszych i generałów stosownie do „Założeń rządowego programu modernizacji Sił Zbrojnych w latach 1998-2002” oraz „Programu Integracji z Organizacją Traktatu Północnoatlantyckiego i Modernizacji Sił Zbrojnych RP w latach 1998-2012”.

W decyzji tej podano także, iż zgodnie z art. 77 ust. 3 przytoczonej ustawy, w dniu 14 kwietnia 1999 r. została przeprowadzona z Mirosławem H. rozmowa uprzedzająca o zamiarze zwolnienia z zawodowej służby wojskowej wskutek nabycia prawa do zaopatrzenia emerytalnego z tytułu wysługi lat i osiągnięcia granicy wieku w posiadanym stopniu wojskowym (art. 76 ust. 1 pkt 1 lit. d powołanej ustawy). Rozmowę tę przeprowadził Dyrektor Departamentu Kadr i Szkolnictwa Wojskowego w obecności Szefa Oddziału Rozmieszczenia Kadr Instytucji MON. Po zapoznaniu Mirosława H. z celem rozmowy oraz poinformowaniu go o zamiarze zwolnienia z zawodowej służby wojskowej po sześciu miesiącach od dnia przeprowadzenia rozmowy, stwierdził on, że przebywa na zwolnieniu lekarskim (co potwierdził przedstawionym zwolnieniem stwierdzającym niezdolność do wykonywania obowiązków służbowych w okresie od 9 kwietnia 1999 r. do 22 kwietnia 1999 r.), a następnie opuścił gabinet dyrektora nie podpisawszy notatki z przeprowadzonej rozmowy. W tym stanie rzeczy uznano, że zainteresowany został poinformowany o zamiarze zwolnienia, czym wyczerpano wymóg z powołanego art. 77 ust. 3 ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych.

W skardze do Naczelnego Sądu Administracyjnego [...] Mirosław H. domagał się uchylecia powyższej decyzji zarzucając, iż z naruszeniem art. 77 ust. 3 ustawy z 30 czerwca 1970 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych nie przeprowadzono rozmowy na temat planowanego zwolnienia ze służby. Od dnia 9 kwietnia 1999 r. przebywał na zwolnieniu lekarskim i w dniu 14 kwietnia jadąc na wizytę lekarską wstąpił do Biura Kadr MON z uwagi na telefoniczną prośbę mjr. P. W Biurze Kadr

oświadczone mu, że zamierzają z nim rozmawiać służbowo. Wówczas oznajmił, że przebywa na zwolnieniu lekarskim i ma wysoką temperaturę. W związku z tym [...] B. zasugerował inny termin rozmowy służbowej, po 23 kwietnia 1999 r., ale taka rozmowa już się nie odbyła. Poza tym skarżący zarzucił, iż występuje rozbieżność między wskazaną podstawą zwolnienia z art. 76 ust. 1 pkt 1 lit. d ustawy z dnia 30 czerwca 1970 r., a uzasadnieniem decyzji, w której jest mowa o likwidacji zajmowanego stanowiska służbowego i braku możliwości wyznaczenia na stanowisko równorzędne – co przewiduje art. 78 ust. 2 pkt 2 tej ustawy.

Minister Obrony Narodowej w odpowiedzi na skargę wniósł o jej oddalenie powołując się na dotychczasowe ustalenia faktyczne i prawne.

Naczelny Sąd Administracyjny stwierdził, że nie można podzielić zarzutu skarżącego co do sprzeczności między wskazaną w zaskarżonej decyzji podstawą zwolnienia z zawodowej służby wojskowej (art. 76 ust. 1 pkt 1 lit. d ustawy), a uzasadnieniem decyzji. Wskazane bowiem zostały przesłanki, o jakich mowa w tym przepisie, a mianowicie nabycie prawa do zaopatrzenia emerytalnego i osiągnięcie przez generała 57 lat, a w dalszej części uzasadnienia decyzji przytoczono jedynie dodatkowe argumenty uzasadniające – zdaniem organu wojskowego – tę fakultatywną podstawę zwolnienia, a mianowicie rozformowanie Zespołu Głównych Inspektorów MON. Pomimo to – według NSA - skarga podlegała uwzględnieniu wobec naruszenia art. 77 ust. 3 ustawy z dnia 30 czerwca 1970 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych. Przepis ten ma charakter ochronny, gdyż ustawodawca uznał za niezbędne uprzedzenie żołnierza o planowanym zwolnieniu ze służby wojskowej, celem umożliwienia mu zorganizowania życia osobistego i zawodowego związanego z tym zwolnieniem. Określił też czasowy limit ochronny na co najmniej sześć miesięcy. Ten okres ochronny nie podlega skróceniu. Stąd też nie można uznać za prawidłowe przeprowadzenie takiej rozmowy w okresie usprawiedliwionej nieobecności żołnierza w służbie spowodowanej chorobą. Tak zaś było w przypadku skarżącego, który – jak wynika z dokumentacji lekarskiej Wojskowego Instytutu Medycyny Lotniczej – był niezdolny do służby od 9 kwietnia 1999 r., a w dniu przeprowadzonej rozmowy (14 kwietnia 1999 r.) odczuwał silne dolegliwości bólowe i miał wysoką gorączkę – 38,8° C. W konsekwencji powyższego stanowiska Naczelny Sąd Administracyjny wyrokiem z dnia 19 listopada 1999 r. uchylił zaskarżoną decyzję oraz poprzedzającą ją decyzję z dnia 17 maja 1999 r.

Minister Sprawiedliwości w rewizji nadzwyczajnej od powyższego wyroku zarzucił rażąco naruszenie art. 22 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz.U. Nr 74., poz. 368 ze zm.) oraz art. 77 ust. 3 ustawy z dnia 30 czerwca 1970 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych i na podstawie art. 57 ust. 2 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i oddalenie skargi.

W uzasadnieniu rewizji nadzwyczajnej wskazano, że nie budzą zastrzeżeń ustalenia faktyczne, a w szczególności, że rozmowa z [...] Mirosławem H. o zamiarze zwolnienia go z zawodowej służby wojskowej wskutek osiągnięcia wieku, o którym mowa w art. 76 ust. 1 pkt 1 lit. d ustawy, została przeprowadzona w okresie usprawiedliwionej nieobecności skarżącego spowodowanej chorobą, co wynika z dokumentacji lekarskiej Wojskowego Instytutu Medycyny Lotniczej stwierdzającej, że był on niezdolny do służby od 9 kwietnia 1999 r., a ponadto w dniu przeprowadzenia rozmowy – 14 kwietnia 1999 r. odczuwał silne dolegliwości bólowe i miał wysoką gorączkę. Natomiast nie można się zgodzić z zawartą w wyroku oceną prawną tej sytuacji faktycznej w świetle art. 77 ust. 3 ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych. Według Ministra Sprawiedliwości odmiennie od uregulowań przyjętych w Kodeksie pracy, usprawiedliwiona nieobecność żołnierza spowodowana chorobą nie jest czynnikiem uniemożliwiającym podejmowanie działań w zakresie zwalniania z zawodowej służby wojskowej. Dotyczy to również informowania go o takim zamiarze przewidzianego w art. 77 ust. 3 ustawy, który nie zabrania organowi wojskowemu uprzedzenia o zamiarze zwolnienia z zawodowej służby wojskowej w okresie usprawiedliwionej nieobecności żołnierza spowodowanej chorobą. Wskazać w szczególności należy na treść art. 75 ust. 1 pkt 2 ustawy stwierdzającego, iż choroba żołnierza powodująca niezdolność do zawodowej służby wojskowej stanowi bezwzględną przesłankę zwolnienia z wojska i to w trybie natychmiastowym, po stwierdzeniu przez wojskową komisję lekarską niezdolności do zawodowej służby wojskowej. Zwolnienie ze służby następuje wówczas bez jakiegokolwiek okresu ochronnego, nawet w przypadku pozostawania żołnierza w stanie obłożnej choroby (także w trakcie leczenia szpitalnego). Fakt ten w żaden sposób nie ogranicza organom wojskowym możliwości działania w zakresie zwalniania żołnierza z zawodowej służby wojskowej. Podkreślenia ponadto wymaga, że przeprowadzenie rozmowy uprzedzającej o zamiarze zwolnienia z zawodowej służby wojskowej, przewidziane w art. 77 ust. 3 ustawy ma jedynie charakter informacyjny, a nie konstytutywny. W wyniku jej przeprowadzenia

nie zmienia się status prawny żołnierza zawodowego, a dopiero decyzja o zwolnieniu zmienia jego sytuację prawną. Skoro więc – jak przyjął Naczelny Sąd Administracyjny – skarżący powiadomiony został w dniu 14 kwietnia 1999 r. przez właściwy organ wojskowy o zamiarze zwolnienia z zawodowej służby wojskowej wskutek osiągnięcia wieku, o którym mowa w art. 76 ust. 1 pkt 1 lit. d ustawy z dnia 30 czerwca 1970 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, brak jest podstaw do przyjęcia, że nie zostały spełnione przesłanki z art. 77 ust. 3 ustawy.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Stosownie do art. 77 ust. 3 ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych w razie zamiaru zwolnienia żołnierza zawodowego z zawodowej służby wojskowej przez właściwy organ wojskowy wskutek osiągnięcia wieku stwarzającego taką możliwość (art. 76 ust. 1 pkt 1), należy go o tym uprzedzić co najmniej na sześć miesięcy przed planowanym terminem zwolnienia.

Odnosząc treść tego przepisu do stanu faktycznego sprawy, tak jak on się przedstawia w niekwestionowanej w tym zakresie podstawie faktycznej wyroku NSA, nie może budzić wątpliwości, iż w trakcie rozmowy służbowej w dniu 14 kwietnia 1999 r. [...] Mirosław H. został uprzedzony o planowanym zwolnieniu go z zawodowej służby wojskowej, które następnie – stosownie do decyzji Ministra Obrony Narodowej – nastąpiło z dniem 29 października 1999 r., to jest po upływie 6 miesięcy od uprzedzającej to zwolnienie informacji. O ile nie budziło wątpliwości to, że okoliczności przeprowadzonej w dniu 14 kwietnia 1999 r. "rozmowy służbowej" o planowanym zwolnieniu Mirosława H. ze służby, poddają się kwalifikacji prawnej jako uprzedzenie o zamiarze zwolnienia ze służby, o którym mowa w powołanym wyżej przepisie, to powstał problem co do skuteczności prawnej przedmiotowego „uprzedzenia” ze względu na to, że wtedy, gdy się ono dokonywało, uprzedzony o zamiarze zwolnienia ze służby Mirosław H. był chory i niezdolny do służby. Rozważając ten problem, który okazał się jedynym spornym problemem prawnym w świetle wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego, należy zauważyć, że według tego wyroku tylko sam fakt choroby zainteresowanego ma znaczenie. Naczelny Sąd Administracyjny nie ustalił natomiast ażeby choroba [...] Mirosława H. spowodowała jakieś istotne zakłócenie percepcji przekazanego mu „uprzedzenia”, którego treścią był komunikat, że Minister Obrony Narodowej zamierza po okresie 6 miesięcy zwolnić go ze służby na podsta-

wie kompetencji określonej w art. 76 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych. Ze stanowiska przedstawionego w zaskarżonym wyroku wynika zatem, iż przedmiotowe „uprzedzenie”, chociaż nastąpiło, to jednak nie wywarło skutku prawnego wobec choroby i niezdolności do służby zainteresowanego. Sąd Najwyższy uznał, że w rewizji nadzwyczajnej właściwie określono zakres spornego zagadnienia prawnego i zasadnie zarzucono, iż stanowisko zaskarżonego wyroku wynika z bezpodstawnego, swoistego dowartościowania „uprzedzenia”, o którym mowa w art. 77 ust. 3 powołanej ustawy o warunek, którego nie ma w przepisach prawa. W zaskarżonym wyroku nie wskazano żadnego przepisu prawa, który ustalałby zakaz dokonywania „uprzedzenia” o zamiarze zwolnienia ze służby wojskowej, o którym mowa w art. 77 ust. 3 ustawy, ze względu na chorobę żołnierza. Słusznie w związku z tym podniesiono w rewizji nadzwyczajnej, że do stosunków służbowych żołnierzy zawodowych nie ma zastosowania regulacja, określająca warunki rozwiązania umowy o pracę za wypowiedzeniem (por. art. 41 Kodeksu pracy).

Nie jest także przekonywające stanowisko zaskarżonego wyroku, że zakaz uprzedzania o planowanym zwolnieniu żołnierza zawodowego w okresie jego niezdolności do służby z powodu choroby może być wyprowadzony wprost z art. 77 ust. 3. Takie stanowisko nie ma oparcia w treści przepisu, zaś wspomniana wyżej regulacja prawna stosunku pracy wskazuje, że w odniesieniu do wypowiedzania umowy o pracę potrzebne było normatywne uregulowanie zakazu wypowiedzania umowy o pracę w czasie usprawiedliwionej nieobecności pracownika w pracy. Wynikająca z art. 77 ust. 3 ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych instytucja uprzedzenia o zamiarze zwolnienia ze służby spełnia określoną funkcję ochronną dla żołnierza, sprowadzającą się do zakomunikowania mu – w określonym terminie – o zamiarze zwolnienia ze służby na podstawie art. 76 ust. 1 pkt 1 ustawy. Z punktu widzenia treści takiego komunikatu i jego celu istotne jest, żeby dotarł on w przewidzianym do tego terminie do zainteresowanego żołnierza w taki sposób, aby mógł być zrozumiany, co w rozważanym przypadku miało miejsce.

Z powyższych przyczyn, skoro wykazana została podstawa rewizji nadzwyczajnej dotycząca wyłącznie naruszenia prawa materialnego, Sąd Najwyższy orzekł przy zastosowaniu art. 393¹⁵ KPC w związku z art. 10 ustawy z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 189 ze zm.).

=====